

ประชุมเสวนา “บอกเล่า ความสำเร็จ โรงพยาบาลคุณภาพ HA”

นพ.อนุวัฒน์ ศุภชุติกุล

๗ มีนาคม ๒๕๕๔

เรียน ท่านเพื่อนร่วมทางซึ่งกำลังเดินทางไปบนหนทางที่ไม่มีที่สิ้นสุด

ใครบางคนพูดไว้ว่า ‘Quality is a never endless journey’ ไม่ว่าท่านจะเชื่อหรือไม่ก็ตาม สักวันหนึ่งท่านก็จะเห็นได้กับตนเอง คำถามที่มักจะถูกถามเสมอก็คือ อนาคตข้างหน้าจะเป็นอย่างไร นโยบายจะเป็นอย่างไร ขอตอบเพียงสั้นๆ ว่า

- ประชาชนต้องการบริการที่มีคุณภาพ ความด้อยคุณภาพเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้
- ผู้จ่ายเงินต้องการเห็นประสิทธิภาพ ความด้อยประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้
- สังคมต้องการเห็นความรับผิดชอบต่อวิชาชีพที่รับผิดชอบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

● ผู้ให้บริการที่ไม่สนใจคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความรับผิดชอบต่อร่วมกันของวิชาชีพ จะอยู่อย่างลำบาก รู้สึกถูกกดดัน ปราศจากความสุขในการทำงาน เป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนในสังคมที่จะต้องช่วยกันขยับเขยื้อนไปจากภาวะอันไม่พึงประสงค์ของทุกฝ่าย สถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล ในฐานะเป็นกลไกเล็กๆ อันหนึ่งจะทำอะไร

ภาพฝันก็คือการทำให้กระบวนการ HA เป็นของทุกคน ทั้งของผู้ให้บริการ ผู้รับบริการ และผู้จ่ายเงิน

เป้าหมายที่เราช่วยกันวาดไว้เป็นอย่างไร

- โรงเรียนแพทย์ทุกแห่งมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างคุณภาพบริการควบคู่ไปกับคุณภาพการศึกษา โดยปักธงไว้ที่ปลายปีหน้า
- สำนักงานประกันสังคมปักธงไว้ที่ปลายปีหน้าเช่นเดียวกัน โดย พรพ.กับ สปส.จะร่วมกันกำหนดขั้นบันไดเพื่อช่วยในการก้าวเดิน
- แพทยสภาปักธงไว้ที่ปลายปีโน้นสำหรับสถาบันฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้าน
- ที่เหลือทั้งหมดจะไปพบกันตอนสิ้นแผน ๕

เราจะทำให้ภาพฝันนี้เป็นจริงได้อย่างไร กิจกรรมที่หลายๆ ส่วนได้ช่วยกันริเริ่ม และจะเคลื่อนต่อไปในลักษณะของการก้าวกระโดดมีอะไรบ้าง

- ร่วมกับกองโรงพยาบาลภูมิภาค ทำโครงการเพื่อนช่วยเพื่อนใน รพศ./รพท. ๓๕ แห่ง คาดว่าจะได้เพื่อนคู่คิดสัก ๑๐๐ ท่าน หมุนเวียนสับเปลี่ยนไปเยี่ยมกันและกัน และในปีหน้าคงจะขยายเพื่อนช่วยเพื่อนให้กับ รพศ./รพท. ทุกแห่ง
- ร่วมกับกองสาธารณสุขภูมิภาค ทำโครงการสืบทอด สนับสนุน รพ.ชุมชน. ๑๒๐ แห่ง ให้เข้าสู่กระบวนการ HA มีการให้ความรู้ สร้างผู้รู้ และติดตามให้คำปรึกษา

และกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และในป็นหน้าคาดว่าจะขยายได้อีกเท่าตัวเช่นเดียวกัน

- ร่วมกับภาคเอกชน ทำในลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อนเช่นเดียวกัน
- ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่องค์ความรู้ โดยสถาบันการศึกษาและโรงพยาบาลที่ได้รับการรับรองแล้ว รวมทั้งการจัดหน่วยจรรยาให้ทันกับความต้องการที่เกิดขึ้น
- ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขสร้างหลักประกันคุณภาพในโครงการสามสิบบาท โดยใช้กลยุทธ์ ๑) ใช้การมีส่วนร่วมของกำลังคนในพื้นที่และชุมชนเข้ามาร่วมเป็น Quality Review Team ในทุกระดับ ๒) เน้นกิจกรรมที่เรียบง่ายแต่ส่งผลกระทบสูง โดยดำเนินการเป็นขั้นตอน ๓) เน้นการพัฒนาคุณภาพและทบทวนระบบคุณภาพในทุกระดับ โดยถือการรับรองเป็นเป้าหมายระยะยาว ๔) ส่วนกลางให้การสนับสนุนจัดทำสารสนเทศและแนวทางที่จำเป็น เช่น คู่มือการปฏิบัติงานในแต่ละระดับ, แนวทางการดูแลรักษาผู้ป่วย (CPG)

มักจะได้รับคำถามเป็นประจำว่าจะพัฒนาคุณภาพควรจะอ่านหนังสือเล่มไหนดี อยากจะบอกว่าหนังสือดีๆ เล่มไหนก็ได้ อ่านแล้วก็ช่วยให้แง่คิดในการทำงานแก่เราทั้งสิ้น ตั้งแต่หนังสือนิทานไปจนถึงหนังสือธรรมะ ดังจะยกตัวอย่างต่อไปนี้

โมโม: นิทานเยอรมัน

โมโมเป็นเด็กหญิงพเนจรซึ่งไม่รู้หัวนอนปลายเท้า เธอพลัดหลงมาอยู่ที่โรงละครโบราณร้างแห่งหนึ่ง สร้างความแปลกประหลาดให้กับผู้คนแถวนั้น โมโมเป็นเด็กผอมแห้งตัวเล็ก ผมหยิกหยอยยุ่งเหยิงเหมือนไม่เคยได้สัมผัสหวีหรือกรรไกร กระโปรงกรอมตาตุ่มนั้นทำจากเศษผ้าที่เก็บเอามาเย็บปะกัน เสื้อเก่าๆ ที่ใส่เป็นเสื้อผู้ชายตัวใหญ่ที่ต้องพับแขนขึ้นไว้ เธอไม่อยากตัดปลายแขนเสื้อเพราะเผื่อเอาไว้ใช้ตอนโต เธอไม่ได้เรียนหนังสือและไม่อยากไปอยู่สถานสงเคราะห์ ผู้คนแถวนั้นล้วนเป็นคนจนแต่เอื้อเฟื้อแก่โมโมเป็นอย่างดี ให้ข้าวปลาอาหารแก่เธอ มีเพื่อนๆ มาคุยกับเธอ

ไม่นานชาวบ้านที่นั่นก็พูดว่าโชคดีที่มีโมโมเข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน อยากให้เธออยู่ไปนานๆ และต่างก็แปลกใจว่าเมื่อก่อนนี่ตอนที่โมโมยังไม่มานั้น พวกเขาอยู่กันได้อย่างไร ยิ่งเธออยู่นานเท่าไร ก็ยังไม่อยากให้จากไป และเกิดความกลัวในใจว่าเธออาจต้องจากไปสักวัน

ด้วยเหตุนี้จึงมีคนมาเยี่ยมเยียนโมโมอยู่เสมอ ไม่ใคร่ใคร่จะต้องมานั่งอยู่กับเธอและพูดคุยกับเธอด้วยความเอาใจใส่ ใครอยากพบโมโมแต่มาเองไม่ไหว ก็ให้คนมารับเธอไป ส่วนคนที่ยังไม่เคยคิดจะผ่านมาก็จะได้รับคำแนะนำจากคนอื่นๆ ว่า “ไปหาโมโมสิ”

คำพูดประโยคนี้นี้เริ่มติดปากผู้คนในละแวกนั้น ที่เคยพูดจากใต้ถุนสารทุกข์สุกดิบหรือเคยให้ศีลให้พรอย่างเมื่อก่อน ก็กลายเป็นการพูดกันในทุกโอกาสว่า “ไปหาโมโมสิ” ที่เป็น

เช่นนั้นไม่ใช่เพราะโมโมจะปรารถนาเรื่องการให้คำแนะนำ หรือมีความเข้าใจในการพูดจา
ปลอดภัย หรือเชี่ยวชาญในการตัดสินใจหรือไม่ ฯลฯ

ความสามารถพิเศษของโมโมคือการฟังเป็น ท่านอาจจะคิดว่าไม่ใช่สิ่งพิสดารอะไรเลย
ใครๆ ก็ฟังเป็นทั้งนั้น นั่นเป็นการเข้าใจผิด มีคนจำนวนหนึ่งเดียวที่ฟังเป็นจริงๆ ความสามารถ
ของโมโมจึงกลายเป็นสิ่งพิเศษ

พอได้พูดต่อหน้าโมโม คนโง่กลับมีความคิดดีๆ ขึ้นมาได้ เธอเพียงแต่นั่งฟังผู้นั้นพูด
ด้วยความตั้งใจและอย่างเอาใจใส่ ขณะที่เธอมองเขาด้วยนัยน์ตาดำขลับ คนพูดก็จับความคิด
ขึ้นไปได้ ซึ่งเขาก็ไม่เคยรู้ว่ามันมีอยู่ในหัวสมองของเขา

เมื่อเธอฟังคนที่ดูเหมือนหมดปัญญาหรือว่าลืมนั่นใจ เขาก็คิดขึ้นได้ว่าควรทำอย่างไร
แล้วตัดสินใจได้ในทันที แม้แต่คนขี้อายก็กลายเป็นคนกล้า คนไหนเป็นทุกข์กลับรู้สึกสุขใจถ้า
ได้พูดให้เธอฟัง บางคนน้อยเนื้อต่ำใจว่าตัวไม่มีความหมาย ใครๆ ก็ไม่ให้ความสำคัญ ขณะที่
ที่เล่าให้โมโมฟังก็เกิดมีกำลังใจและรู้สึกขึ้นมาได้ว่าเขาเข้าใจผิด เพราะถ้าคิดให้ดี เขาก็มี
เอกลักษณ์ มีความสำคัญอันแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

นั่นคือความสามารถในการฟังของโมโม หากคนในโรงพยาบาลของเรา หากผู้ที่
ทำหน้าที่พี่เลี้ยงทีมหรือ **facilitator** จะมีความสามารถในการฟังเหมือนโมโม การพัฒนา
คุณภาพของเราจะเป็นไปได้ง่ายดาย

เพื่อนคนหนึ่งของโมโม คือ เป็ปโป คนกวาดถนน เป็ปโปเล่าให้โมโมฟังว่า “บางครั้ง
เรามีระยะทางอันยาวไกลอยู่ข้างหน้า แล้วคิดว่ามันช่างยากเหลือเกิน ไม่มีวันที่จะกวาดให้เสร็จ
ได้ เราเริ่มรีบเร่ง แต่ทุกครั้งที่ยืนออกไปก็ไม่ได้เห็นว่าทางเบื้องหน้ามันจะสั้นลง ยิ่งตรากตรำ
พยายามมากขึ้นไปอีกจนเกิดหัวใจ และในที่สุดแทบจะขาดใจ ทำต่อไปไม่ได้ แต่ทางก็ยังอยู่
เบื้องหน้า เราจะทำอย่างนั้นไม่ได้ เราจะต้องไม่คิดถึงถนนทั้งสายในครั้งเดียว จะต้องคิดถึงแต่
ก้าวต่อไป ลมหายใจต่อไป การกวาดครั้งต่อไป แล้วจึงคิดถึงครั้งต่อไปอีก ครั้งแล้วครั้งเล่า
แล้วจะมีความสุข ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ การงานจะดีเอง มันควรจะเป็นเช่นนั้น”

“แล้วในทันใด เราก็มองเห็นว่า ด้วยการเดินเพียงทีละก้าวๆ ถนนที่ว่ายยาวได้ถูกเดินผ่าน
ไปแล้วโดยไม่ทันสังเกตว่าทำได้อย่างไร ทั้งยังรู้สึกว่าได้ตรากตรำ นั่นคือแก่นสารของมัน”

ท่านละ คิดแบบเป็ปโป คนกวาดถนนหรือเปล่า ท่านเร่งรีบตรากตรำจนแทบขาดใจ
หรือท่านหมดแรงและหยุดก้าวเดินไปข้างหน้า

ลิงตัวที่หนึ่งร้อย

เมื่อห้าสิบปีที่แล้ว นักวิทยาศาสตร์ได้ทดลองเลี้ยงลิงปาญีปุ่นบนเกาะแห่งหนึ่งด้วยมัน
เทศ โดยหย่อนมันเทศลงในทราย ลิงชอบรสชาติของมันเทศดิบนี้ แต่มันก็พบว่าความสกปรก
ทำให้รสชาติเสียไป

ลิ่งตัวเมียอายุ ๑๘ เดือน ชื่อ อีโม พบว่าเธอจัดการกับปัญหานี้ได้ โดยล้างมันในลำธาร ไกลๆ เธอสอนวิธีนี้กับแม่เธอ เพื่อนของเธอก็ได้เรียนรู้วิธีการนี้เช่นกัน และได้สอนแม่ของพวกเธอเหล่านั้นด้วย

วัฒนธรรมใหม่นี้ค่อยๆ แพร่ไปสู่ลิงเผ่าต่างๆ โดยมีนักวิทยาศาสตร์เฝ้าสังเกตอยู่ หกปีต่อมา บางสิ่งบางอย่างที่น่าตื่นใจก็เกิดขึ้น ให้เราสมมติว่าในเช้าวันหนึ่ง มีลิง ๙๙ ตัวที่รู้จักล้างมันเทศ แล้วเราก็สมมติต่อว่า ในตอนสายของวันนั้น ลิงตัวที่หนึ่งร้อยก็รู้จักที่จะล้างมันเทศ

และแล้วมันก็เกิดขึ้น ภายในเย็นวันนั้นเอง ลิงเกือบทั้งหมดในเผ่า นั้น ล้างมันเทศก่อนกิน

ที่น่าประหลาดใจที่สุด คือนิสัยล้างมันเทศได้ก้าวข้ามทะเลที่ทันใด ไปสู่ฝูงลิงบนเกาะอื่นๆ และลิงทั้งฝูงบนภาคพื้นทวีป ก็เริ่มล้างมันเทศด้วย

อ.นพ.ประเวศ วะสี ได้สรุปไว้ในคำนำว่า เมื่อลิงตัวหนึ่งเกิดจิตสำนึกในทางที่ดี จิตสำนึกนี้ระบอบติดต่อกำหนดให้ตัวอื่นมีจิตสำนึกเช่นเดียวกัน เพิ่มขึ้นๆ จนถึงจุดวิกฤติ ที่ลิงทั้งหมดเปลี่ยนพฤติกรรม

ปรากฏการณ์ “ลิงตัวที่หนึ่งร้อย” นี้ ให้กำลังใจ และให้แนวทางแก่เรา บ่อยครั้งที่ปัญหาชีวิตและสังคมดูช่างใหญ่โตเกินพลังของเราที่จะเข้าไปจัดการแก้ไข พลังแห่งจิตสำนึกเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ที่สุด ที่จะเอาชนะอุปสรรคทั้งหมด การบำเพ็ญเพียรแสวงหาความถูกต้องของแต่ละบุคคลหรือกลุ่ม เป็นของที่มีค่า เพราะเป็นการสร้างจิตสำนึก และจิตสำนึกนี้ระบอบติดต่อกำหนดให้คนอื่นได้ จนกระทั่งคนทั้งหมดเปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่ความถูกต้อง ความถูกต้องคือการพัฒนาปราศจากความถูกต้องคือหายนะ

ขณะนี้ปรากฏการณ์ลิงตัวที่หนึ่งร้อย ยังไม่เกิดขึ้นกับพฤติกรรมการทำงานโดยเน้นผู้ป่วยเป็นศูนย์กลางของเรา แม้เราจะมีชื่อเสียง แต่ก็หวังว่าวันหนึ่ง การระบอบของจิตสำนึกที่ถูกต้องนี้จะเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง

บันทึกจากปลายเท้า

เลน่า มาเรีย เป็นนักร้องที่มีชื่อเสียงของสวีเดน เธอพิการมาแต่กำเนิด ไม่มีแขนทั้งสองข้าง ขาข้างซ้ายยาวเพียงครึ่งเดียวของขาข้างขวา เธอเรียนว่ายน้ำตั้งแต่อายุ ๓ ขวบ จนได้เป็นนักกีฬาว่ายน้ำทีมชาติสวีเดน เธอสามารถใช้เท้าในการขับรถ เล่นออร์แกน ล้างถ้วยชาม หวีผม ใช้ตะเกียบ และที่สำคัญ เธอเป็นร่ำเรียงอยู่ตลอดเวลา

ต่อคำถามว่าเธอประสบความสำเร็จในชีวิตได้อย่างไร ทั้งที่มีความเสียเปรียบในชีวิตมากมาย เธอตอบว่า “คนเราทุกคนแตกต่างกันตั้งแต่เกิด ฉันมีความสุขและอยากรู้ อยากเห็นเกี่ยวกับชีวิตตั้งแต่เกิดมา ตามบุคลิกของฉัน ฉันเป็นคนที่มีโอกาสที่เป็นไปได้มากกว่าจะดูที่ความยากลำบาก ฉันไม่ทำให้สิ่งต่างๆ ยากไปกว่าที่มันเป็นอยู่ ฉันมีทัศนคติในทางบวกต่อตัวเอง ฉันกล้ายอมรับสิ่งต่างๆ ตามที่มันเป็น และฉันกล้าที่จะถามคำถาม”

“ไม่มีใครที่ดำเนินชีวิตโดยปราศจากปัญหา แต่คนที่มีประสบการณ์กับความยากลำบาก จะมีชีวิตที่รุ่งโรจน์มากกว่าคนที่ไม่เคยมีประสบการณ์แบบนี้ และคนที่สามารถเอาชนะอุปสรรคต่างๆ จะยิ่งทำให้ชีวิตของเขารุ่งโรจน์ขึ้น”

แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับนักโทษแห่งอัชคาบัน

แฮร์รี่ พอตเตอร์ เป็นพอมดน้อยซึ่งพ่อแม่ถูกฆ่าโดยพอมดชั่วร้ายที่ใช้ชื่อว่า ลอร์ด โวลตามอร์ธ ความชั่วร้ายของลอร์ด โวลตามอร์ธ ทำให้ไม่มีใครกล้าเรียกชื่อ แต่เรียกกันในนามว่า You-Know-Who หรือคนที่คุณก็รู้ว่าใคร

แม่ของแฮร์รี่ พอตเตอร์ พยายามปกป้องลูกน้อยของเธอ ด้วยความรักอันบริสุทธิ์ ทำให้พลังชั่วร้ายของลอร์ด โวลตามอร์ธสูญสิ้นไป แม้ร่างกายก็ไม่คงอยู่ ยังคงเหลือเพียงจิตวิญญาณอันชั่วร้ายซึ่งรอวันหาโอกาสเหมาะๆ เอาเลือดเนื้อของศัตรูมาฟื้นตัวขึ้นใหม่

แฮร์รี่ พอตเตอร์อาศัยอยู่กับป้าและลุงซึ่งไม่ค่อยชอบชื่อกันแฮร์รี่และพวกมีเวทมนตร์ทั้งหลาย พออายุได้ ๑๑ ปี โรงเรียนเวทมนตร์ก็ส่งจดหมายมาเชิญไปเข้าโรงเรียน

แฮร์รี่ต้องเผชิญหน้ากับพลังชั่วร้ายของลอร์ด โวลตามอร์ธ ในรูปแบบต่างๆ แต่ก็สามารถเอาชนะมาได้ทุกครั้ง ด้วยปัจจัยสองประการ ประการแรกคือด้วยจิตใจกล้าหาญและยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง แฮร์รี่ พอตเตอร์เป็นหนึ่งในไม่กี่คนที่กล้าเรียกชื่อลอร์ด โวลตามอร์ธ ในขณะที่คนอื่นจะเลี่ยงไปเรียกว่า You-Know-Who แฮร์รี่ พอตเตอร์คิดถึงชีวิตของเพื่อนที่จมอยู่ใต้น้ำ มากกว่าที่จะคิดถึงชัยชนะในการแข่งขัน ประการที่สองคือแฮร์รี่ พอตเตอร์มีเวทมนตร์เป็นเครื่องมือในการต่อสู้ ด้วยคำสั้นๆ และพลังจิต ก็สามารถนำมาใช้เป็นอาวุธในการต่อสู้ได้

เราอาจจะไม่มีคาถาเวทมนตร์เช่น แฮร์รี่ พอตเตอร์ แต่เราสามารถสร้างจิตใจที่กล้าหาญและยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องได้ เราสามารถสร้างทักษะเพื่อการทำงานร่วมกันฉันมิตรได้

เพื่อนของพ่อแฮร์รี่ พอตเตอร์ชื่อ ซิริอัส แบล็ก ถูกกล่าวหาว่าฆ่าผู้บริสุทธิ์ตายหมู่ จึงถูกจับไปขังคุกอัชคาบัน ที่คุคนั้นนักโทษส่วนใหญ่จะถูกผู้คุมวิญญานดูความสุขอออกไปจนร่างกายเหลือเพียงซากชีวิตที่มีลมหายใจ ไม่เคยมีใครหนีออกมาจากคุคนี้ได้ แต่ซิริอัส แบล็ก กลับยังคงสติที่สมบูรณ์ และหนีออกมาจากคุกเพื่อช่วยเหลือแฮร์รี่ พอตเตอร์ เมื่อเห็นศัตรูที่แปลงร่างเป็นหนูปรากฏอยู่ในรูปถ่ายกับเพื่อนของแฮร์รี่ พอตเตอร์

ซิริอัส แบล็ก กล่าวว่า “เหตุผลอย่างเดียวที่ฉันไม่เสียสติไปก็คือฉันรู้ว่าตัวเองบริสุทธิ์ พวกผู้คุมวิญญานไม่สามารถดูความคิดนี้ออกไปจากตัวฉันได้ แต่มันทำให้ฉันมีสติและรู้ว่าตัวเองเป็นใคร ช่วยให้นักศึกษาพลังอำนาจเอาไว้ได้”

“มันเหมือนกับใครบางคนมาจุดประกายไฟขึ้นในหัวของฉัน และผู้คุมวิญญานไม่สามารถทำลายลงได้ มันทำให้ฉันเข้มแข็ง ทำให้สมองปลอดโปร่ง”

เชื่อว่าทุกท่านในที่นี้ก็มีจิตวิญญานที่เข้มแข็ง และบริสุทธิ์ จนไม่มีสิ่งใดสามารถดูออกได้จากตัวท่านได้

ภูเขาแห่งวิถีพุทธธรรม

ท่านพุทธทาสภิกขุแสดงปาฐกถาเรื่องนี้ในปี พ.ศ.๒๔๙๑ หรือเกือบห้าสิบปีมาแล้ว ท่านได้เริ่มด้วยข้อเท็จจริงอันหนึ่งที่ว่า “คำพูดคำหนึ่ง มีความหมายหลายชั้น และถือเอาความไม่ตรงกันทุกคนไป ทั้งนี้แล้วแต่ภูมิชั้นแห่งปัญญาหรือการศึกษาของเขา” คำที่เรามักมีความเข้าใจไม่ตรงกัน คือคำที่มีความหมายซับซ้อนสับสน อย่างเช่นคำว่าความจริง โดยทั่วๆ ไป คือสิ่งที่ปรากฏแก่ความรู้สึกของผู้นั้น และสำหรับคนๆ นั้น ในขณะที่นั้น เท่านั้น แต่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ความจริงอันประเสริฐที่จำเป็นแก่การพ้นทุกข์ ท่านได้กล่าวต่อไปว่า “ท่านทั้งหลายไม่เข้าถึงพุทธธรรม ก็เพราะว่าพระพุทธเจ้าตามทัศนะของท่านขวางหน้าท่านอยู่ ความจริงของใครก็เป็นความจริงของคนนั้น ยากที่จะยอมเชื่อกันด้วยใจจริง เมื่อยังหลงผิดอยู่ด้วยความยึดถือ ภูเขาแห่งวิถีพุทธธรรมก็ยังตั้งสูงตระหง่านขวางหน้าอยู่เพียงนั้น” และเมื่อกล่าวถึงพระธรรม ท่านก็กล่าวว่า “ภายในนามแห่งพระธรรม ก็อาจมีภูเขาถอยออกมาจากความยึดถือในตัวพระธรรมเอง หรือถอยออกมาจากความยึดถือในวิธีปฏิบัติจนเป็นการลงหลักปักแน่นอยู่ ณ ที่นั้น แทนที่จะถือว่าธรรมปฏิบัติเหล่านั้นเป็นเสมือนเรือแพ หรือยานพาหนะ ที่จะได้ข้ามไปสู่ความพ้นทุกข์สิ้นเชิง ก็กลับมากลายเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ไปเสีย”

ลองนำมาเปรียบเทียบกับการพัฒนาคุณภาพของเรา การยึดติดในรูปแบบหรือแนวทางต่างๆ อย่างเหนียวแน่น แทนที่จะใช้เป็นพาหนะข้ามที่ กลับต้องมาแบกหาม ก็ทำให้เป็นภูเขาขวางกั้นสู่โรงพยาบาลคุณภาพเช่นเดียวกัน

ท่านพุทธทาสได้กล่าวต่อไปว่า “วิธีลัดๆ สั้นๆ ก็คือ ทำใจถึงภาวะแห่งความบริสุทธิ์ของจิตซึ่งปราศจากการยึดถือโดยประการทั้งปวง แทนการทำใจนึกถึงสิ่งต่างๆ อันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดถือมากขึ้นๆ”

วิธีลัดๆ สั้นๆ ในการเข้าสู่โรงพยาบาลคุณภาพคือ การทำใจให้นึกถึงผู้ป่วยเป็นศูนย์กลางหรือเอาใจเขามาใส่ใจเราในทุกขณะจิต แทนที่จะนึกถึงสิ่งต่างๆ อันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดถือ

แม่ชีชงโอวัลติน (จากวิถีพุทธทาส วิถีสวนโมกข์)

คุณละเอียด ศิลาน้อย และคุณชานินทร์ เหมบุตร ได้เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับสวนโมกข์ไว้ในหนังสือ วิถีพุทธทาส วิถีสวนโมกข์ เรื่องที่สามไว้ดังนี้

ในช่วงที่มีการก่อสร้างอาคารต่างๆ พระเณรต้องทำงานกันอย่างหนักตั้งแต่หลังอาหารเข้าไปจนเย็น ทางโรงครัวซึ่งเป็นแม่ชีบ้าง อุบาสิกบ้าง ก็มาช่วยกันปรุงน้ำปานะ (น้ำผลไม้คั้น) ไว้ถวายพระเณรในตอนเย็น ในช่วงที่มีงานก่อสร้างเยอะ ทางโรงครัวจะชงโอวัลตินถวายในตอนบ่ายด้วย

อุบาสิกคนหนึ่งอยากให้ใส่นมข้นลงในโอวัลตินที่ชงถวายพระด้วย แต่แม่ชีไม่ยินยอมบอกว่าพระฉันนมไม่ได้เพราะเลยเวลาเที่ยงไปแล้ว หากพระฉันเข้าจะเป็นอาบัติ แต่อุบาสิกก็

โต้แย้งว่าฉันนมได้เพราะนมมีไซของขบเคี้ยว เมื่อตกลงกันไม่ได้ แม่ชีก็เลยไปร้องเรียนกับเจ้าคุณอาจารย์

“หลวงพ่อกะ พระฉันนมได้หรือคะหลังเที่ยงแล้วนะคะ”

“ไม่ได้ดอก พระฉันนมไม่ได้ดอก” ท่านเจ้าคุณอาจารย์กล่าวตอบ

“เห็นไหม ว่าแล้วว่าพระฉันนมไม่ได้” แม่ชีพึมพำกับตัวเองแล้วกราบลาไปเตรียมชงโอวัลตินไม่ใส่นมให้พระฉัน

อีกสักครู່หนึ่ง อุบาสิกาก็มาพบท่านเจ้าคุณอาจารย์บ้าง

“หลวงพ่อกะ โอวัลตินใส่นมไม่ได้หรือคะ”

“ใส่ได้ ใส่พอหอมๆ” ท่านเจ้าคุณอาจารย์กล่าวตอบ

“นั่นไง พระฉันโอวัลตินใส่นมได้” อุบาสิกาพึมพำกับตัวเองแล้วกราบลาไปเตรียมโอวัลตินใส่นมถวายพระ

เรื่องก็จบลงตรงนี้ พระในสวนโมกข์จึงได้ฉันโอวัลติน ๒ ชนิด วันใดที่แม่ชีเป็นผู้ชงถวายก็จะได้โอวัลตินไม่ใส่นม วันใดที่อุบาสิกาเป็นผู้ชงถวายก็จะได้โอวัลตินใส่นม

ท่านเจ้าคุณอาจารย์สามารถยุติปัญหาได้ ใครถูกใครผิดนั้นไม่ทราบ และไม่ต้องไปมั่ววิเคราะห์ด้วย พระปัญหาได้ “ดับ” ลงแล้ว

พวกเราทั้งหลายสละครีมีข้อโต้แย้งกันในลักษณะนี้มากน้อยแค่ไหน แล้วมีใครทำให้ยุติได้หรือไม่ ผมเคยถูกคาดหวังจากแม่ยก ช่มชู้ให้บอกให้ได้ว่า CareMap จะให้เริ่มที่ไหน เริ่มที่ OPD หรือไปเริ่มที่ใน ward เพื่อว่าทั้งโรงพยาบาลจะได้ทำให้เหมือนกัน ไม่เหมือนไม่ยอมเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า “อันว่าความถูกผิดนั้นสำคัญไฉน ไยไม่คิดหาทางทำเพื่อนำผล”